

Δευτέρα, 08 Απριλίου 2019

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ομιλία του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης και Υπουργού Οικονομίας & Ανάπτυξης στο 1^ο Forum Κυκλικής Οικονομίας

Αξιότιμοι,
Κύριες και κύριοι,

Είναι ιδιαίτερη τιμή που μου δίνετε τη δυνατότητα να απευθυνθώ στο Πρώτο Forum Κυκλικής Οικονομίας.

i. Η κυκλική οικονομία κριτήριο για την ποιότητα της ανάπτυξης

Πρόκειται για μια σημαντική πρωτοβουλία. Διότι γίνεται σε μια συγκυρία κατά την οποία απαλλαγμένοι από το καθεστώς των μνημονίων και της βαριάς επιτροπείας είμαστε πλέον σε θέση να ιεραρχήσουμε τις προτεραιότητες και να σχεδιάσουμε το μέλλον μας.

Επίσης, γιατί το θέμα της κυκλικής οικονομίας είναι σημαντικό. Η συζήτηση για την κυκλική οικονομία μας φέρνει στον πυρήνα προβλημάτων που έχουν να κάνουν με τη χρήση των πόρων, την κλιματική αλλαγή, την 4^η Βιομηχανική Επανάσταση, τα όρια της εμπορευματοποίησης και τη σημασία των κοινών αγαθών, το ρόλο του κράτους, των αγορών και της κοινωνίας, με όλα όσα συγκροτούν την έννοια και το περιεχόμενο της ανάπτυξης στην εποχή μας.

Μας φέρνει δηλαδή αντιμέτωπους η εν λόγω συζήτηση με κρίσιμα ερωτήματα ως προς το τι ανάπτυξη θέλουμε, τι κοινωνία θέλουμε, ανάπτυξη βιώσιμη και διατηρήσιμη ή ανάπτυξη αποσπασματική και ενδογενώς μη βιώσιμη, που αναπόφευκτα καταλήγει σε κρίσεις και καταστροφές; Ανάπτυξη δίκαιη, που νοιάζεται για τους πολλούς και για το μέλλον ή ανάπτυξη που αδιαφορεί για τις κοινωνικές ανισότητες και το περιβάλλον; Κρίσιμα ερωτήματα και καθόλου αυτονόητες οι απαντήσεις.

Δεν είναι τυχαίο ότι ορισμένοι επερωτούν την ίδια την έννοια της ανάπτυξης και αναφέρονται σε αιτήματα από-ανάπτυξης ή μετα-ανάπτυξης. Δεν θα επεκταθώ σε αυτή τη συζήτηση, αν και περιέχει στοιχεία κριτικής που δεν μπορούν να αγνοηθούν. Περιορίζομαι στη διαπίστωση ότι για τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία χρειάζεται όχι μόνο ισχυρή πολιτική βούληση, χρειάζονται και συγκεκριμένες πολιτικές και θεσμικές προϋποθέσεις. Μεταξύ αυτών και ένας ιδεολογικός ορίζοντας ανοιχτός, που αναγνωρίζει τις νέες προκλήσεις και τολμά να αναζητά νέους δρόμους.

Θα ήθελα λοιπόν σε αυτή την εισαγωγική μου ομιλία να αναφερθώ σύντομα στις αφετηρίες μας, από που δηλαδή ξεκινάμε, στη συνέχεια στο τι κάναμε ως τώρα και τέλος στο τι μπορούμε να ορίσουμε ως προοπτική.

ii. Το μη βιώσιμο παραγωγικό μοντέλο του παρελθόντος υπαίτιο για την κρίση

Είναι προφανές ότι στην Ελλάδα ξεκινάμε από μια αφετηρία αρνητική με την έννοια ότι πριν από τη κρίση είχαμε ένα παραγωγικό υπόδειγμα εξαρτημένο από το δανεισμό, τις εισαγωγές και την κατανάλωση. Ένα μοντέλο που διεύρυνε τις ανισότητες και με ένα κοινωνικό κράτος ελλειπές και αναποτελεσματικό, λόγω της αποσπασματικής και πελατειακής του συγκρότησης. Στο πλαίσιο αυτό, το περιβάλλον αντιμετωπιζόταν ως ένας αναλώσιμος πόρος. Έτσι η οικονομική δραστηριότητα γινόταν συχνά σε βάρος του περιβάλλοντος. Στην Ελλάδα είχαμε, λοιπόν, ένα υπόδειγμα ενδογενώς μη βιώσιμης ανάπτυξης. Για αυτό, άλλωστε, το μοντέλο αυτό χρεοκόπησε. Η ίδια η εμπειρία μας, λοιπόν, δείχνει ότι η ανάπτυξη ερήμην των όρων που διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα και τη διατηρησιμότητά της δεν έχει άλλη προοπτική από την αναπόφευκτη κρίση της.

Ενώ όμως η κρίση ανέδειξε την ανάγκη για ένα νέο παραγωγικό υπόδειγμα βιώσιμης και δίκαιης ανάπτυξης, το πρώτο και το δεύτερο μνημόνιο αγνόησαν αυτό το γεγονός ή το κατανόησαν στρεβλά και μονόπλευρα ως ένα πρόβλημα ανταγωνιστικότητας τιμών και όχι διαρθρωτικής βιωσιμότητας και κοινωνικών ανισοτήτων. Το αποτέλεσμα είναι γνωστό: αναίτια βαθιά και μακρά ύφεση, καταστροφή μεγάλου μέρους του παραγωγικού ιστού, φτωχοποίηση μεγάλου μέρους της μεσαίας τάξης, αύξηση του κινδύνου ακραίας φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Έτσι, ως το 2015 δεν υπήρχαν ούτε η πολιτική βούληση ούτε οι προϋποθέσεις για τη μετάβαση στη κυκλική οικονομία.

iii. Δημιουργώντας τις προϋποθέσεις μετάβασης στην κυκλική οικονομία

Η περίοδος μετά το 2015 αρχίζει με την ισχυρή πολιτική βούληση της νέας κυβέρνησης να προχωρήσει η παραγωγική και οικολογική ανασυγκρότηση του παραγωγικού συστήματος. Και τούτο γιατί ο ΣΥΡΙΖΑ και οι προοδευτικοί πολίτες που τον στήριζαν είχαν ιδρυτικά και καταστατικά υψηλά στην ατζέντα τους τα ζητήματα του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής. Αλλά δεν υπήρχε ούτε κάποια αναπτυξιακή στρατηγική, ούτε δομημένες πολιτικές ούτε βέβαια υπήρχαν χρηματοδοτικά εργαλεία που να στηρίζουν τις οποίες απόπειρες.

Την περίοδο, συνεπώς, μετά το 2015 μπορούμε να τη χαρακτηρίσουμε ως περίοδο δημιουργίας των προϋποθέσεων για τη μετάβαση στη κυκλική οικονομία.

Με την έξοδο από τα μνημόνια, την κατάργηση του ειδικού καθεστώτος της επιτροπείας, με τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του δημοσίου χρέους και την επανασύνδεση της χώρας με τις διεθνείς αγορές κεφαλαίων με βελτιούμενους όρους, η χώρα ανακτά τους βαθμούς κυριαρχίας και ελευθερίας που είναι αναγκαίοι ώστε να μπορεί να ιεραρχεί τις προτεραιότητες και να χαράσσει τη στρατηγική της.

Τώρα λοιπόν, στη μεταμνημονιακή συνθήκη κεντρική προτεραιότητα είναι όχι η ανάπτυξη γενικώς, με την έννοια της οικονομικής μεγέθυνσης, αλλά η ανάπτυξη μέσα από το μετασχηματισμό του παραγωγικού υποδείγματος στη κατεύθυνση μιας βιώσιμης και δίκαιης ανάπτυξης. Και οργανικό μέρος αυτής της στρατηγικής είναι και η κυκλική οικονομία.

iv. Κυβερνητικές πολιτικές και δράσεις για την κυκλική οικονομία

Πώς όμως θα το κάνουμε αυτό; Αυτό βεβαίως θα συζητηθεί και είμαι βέβαιος ότι θα φωτιστεί στη διάρκεια αυτού του Φόρουμ.

Επιτρέψτε μου να αναφερθώ εν συντομία σε ορισμένες πρωτοβουλίες και δράσεις της κυβέρνησης που ορίζουν το γενικό πλαίσιο.

Θα αναφερθώ πρώτα στο επίπεδο του σχεδιασμού της ανάπτυξης και μετά θα αναφερθώ στα χρηματοδοτικά εργαλεία.

Σε ό,τι αφορά στο σχεδιασμό της ανάπτυξης, θα ήθελα να επισημάνω:

1. Την κατάρτιση της Ολιστικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής
Το 2018 η «Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική για το μέλλον» παίρνει την τελική της μορφή. Και με την ολοκλήρωση των μνημονίων μπαίνει στη φάση της πλήρους υλοποίησης.

Πρέπει να τονίσω στο σημείο αυτό ότι η διαμόρφωση της Αναπτυξιακής Στρατηγικής έγινε παράλληλα με τη διαμόρφωση της Έκθεσης της χώρας μας για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) του ΟΗΕ. Συνεπώς, η Αναπτυξιακή Στρατηγική είναι εναρμονισμένη με τους ΣΒΑ. Άρα, εμπεριέχει την κυκλική οικονομία, σε όλες τις εκφάνσεις της, ως το δρόμο μέσα από τον οποίο θα πρέπει να επιδιώξουμε τη μεσομακροπρόθεσμη κοινωνικοοικονομική και περιβαλλοντική βιωσιμότητα των διαθέσιμων πόρων.

2. Στο πλαίσιο της Εθνικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής διαμορφώσαμε το πρώτο «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία», το οποίο και εγκρίθηκε από το Κυβερνητικό Συμβούλιο Οικονομικής Πολιτικής (ΚΥ.Σ.ΟΙ.Π.) στις αρχές του 2018. Το σχέδιο αυτό είναι συμβατό με το Ευρωπαϊκό Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία και την Ατζέντα για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη του 2030.
3. Η κυβέρνηση, ακολουθώντας τη συνολική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις απαιτήσεις της Συμφωνίας των Παρισίων, εκπόνησε την «Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή».

Μεταξύ των στόχων είναι η αναδιάρθρωση του ενεργειακού μίγματος της χώρας με αύξηση συμμετοχής των ΑΠΕ (στο 32% της συνολικής κατανάλωσης ως το 2030) και η εξοικονόμηση ενέργειας σε πλήθος κλάδων της οικονομίας, με στόχο να επιτυγχάνεται ένας πολύ φιλόδοξος στόχος, 1,5% σε ετήσια βάση.

Οι στόχοι αυτοί θα συμβάλλουν στην προώθηση κυκλικότερων και πιο βιώσιμων περιβαλλοντικά και κοινωνικοοικονομικά λύσεων.

Με το νόμο 4414/2016 θεσμοθετήθηκε επίσης η υποχρέωση των Περιφερειών της χώρας να εκπονήσουν Περιφερειακά Σχέδια Προσαρμογής και συστήθηκε το Εθνικό

Συμβούλιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, όπου εκπροσωπούνται όλα τα συναρμόδια Υπουργεία με στόχο το συντονισμό για την ενσωμάτωση της κλιματικής επικινδυνότητας σε όλες τις τομεακές πολιτικές. Τα εν λόγω σχέδια προβλέπεται να έχουν ολοκληρωθεί ως το 2020.

4. Τα παραπάνω θεσμικά πλαίσια εξειδικεύονται ανά Υπουργείο σε επιμέρους πολιτικές. Μεταξύ αυτών αναφέρω τη κατάρτιση του «Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις» εντός του 2019, για την εισαγωγή «Πράσινων» και κυκλικών κριτηρίων στις Δημόσιες Συμβάσεις για ένα σημαντικό αριθμό προϊόντων και υπηρεσιών που προμηθεύεται το Δημόσιο. Το Υπουργείο Οικονομίας και η Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας του Καταναλωτή, ως κεντρική Αρχή αγορών, έχουν ήδη εντάξει περιβαλλοντικά κριτήρια σε διαγωνισμούς προμηθειών για το σύνολο των Υπουργείων (πχ ενεργειακή απόδοση κλιματιστικών, προσπάθεια για προμήθεια ανακυκλώσιμου χαρτιού κτλ). Άρα η κεντροποίηση των δημοσίων συμβάσεων δεν αποσκοπεί μόνο στην εξοικονόμηση πόρων, αλλά και στην πραγματοποίηση προμηθειών με περιβαλλοντικά υπεύθυνο τρόπο.

Η εν λόγω μεταρρύθμιση αναμένεται να συμβάλει θετικά τόσο στην προώθηση περιβαλλοντικά βιώσιμων λύσεων στον τομέα της βιομηχανίας καθώς και στην προώθηση του μοντέλου της βιομηχανικής συμβίωσης στο πλαίσιο της κυκλικής οικονομίας. Ακόμη, οι Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις μπορούν να οδηγήσουν σε συμβάσεις καινοτομίας, δημιουργώντας μια νέα αγορά για καινοτόμες και νεοφυείς επιχειρήσεις.

Σε ό,τι αφορά τα χρηματοδοτικά εργαλεία, με δεδομένη τη διατομεακή διάσταση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, στρατηγικός στόχος της κυβέρνησης είναι η ενσωμάτωση της κλιματικής επικινδυνότητας σε όλες τις τομεακές πολιτικές, στην παραγωγική δομή της χώρας, στις μεγάλες επενδύσεις του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, όπως επίσης και στα χρηματοδοτικά εργαλεία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Μεταξύ των εργαλείων που θα μπορούσαν να συμβάλουν στη χρηματοδότηση δράσεων της κυκλικής οικονομίας θα ήθελα να αναφέρω:

1. Την ίδρυση της «Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας» με νόμο, το σχέδιο του οποίου τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση που ολοκληρώθηκε στις 8 Μαρτίου 2019. Στον ιδρυτικό νόμο της Αναπτυξιακής τράπεζας θα αναφέρεται ρητά, μεταξύ άλλων, η στήριξη επενδυτικών προγραμμάτων και έργων με περιβαλλοντικές και αναπτυξιακές διαστάσεις, με στρατηγικό στόχο την προώθηση πολιτικών κυκλικής οικονομίας, την άμβλυση των συνεπειών και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή για την επίτευξη συνθηκών βιώσιμης και δίκαιης ανάπτυξης. Η τράπεζα θα λειτουργεί μέσω παραρτημάτων σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας, θα είναι συνεπώς αρωγός στη τοπική ανάπτυξη και επιχειρηματικότητα.
2. Η απελευθέρωση εσόδων του Πράσινου Ταμείου και η διοχέτευσή τους στη στήριξη και προώθηση περιβαλλοντικών δράσεων. Η καλύτερη οργάνωση του Ταμείου, όπως προβλέπεται ήδη, η αύξηση των εσόδων του και η απελευθέρωση μεγαλύτερου ποσοστού πόρων προς διάθεση θα επιτρέψουν την αναβάθμιση του ρόλου και της συμβολής του.

3. Ως το Μάιο αναμένεται να προκηρυχθούν δυο δράσεις, τις οποίες επεξεργάζεται η Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας με τη Γραμματεία ΕΣΠΑ.
Η πρώτη δράση πρακτικά αφορά στην ενίσχυση αποκλειστικά μεταποιητικών επιχειρήσεων με σκοπό την ανάπτυξη δράσεων προστασίας του περιβάλλοντος στο πλαίσιο της παραγωγικής τους διαδικασίας.
Η δεύτερη δράση αφορά στις Περιβαλλοντικές Υποδομές και συγκεκριμένα επιδιώκει τη δημιουργία σύγχρονων εγκαταστάσεων (υποδομών και εξοπλισμού) που προβαίνουν σε ορθολογικές πρακτικές εργασιών ανακύκλωσης στο πλαίσιο αξιοποίησης ανακυκλώσιμων υλικών.
4. Μια σειρά από χρηματοδοτικά εργαλεία, που πρόκειται να τεθούν σε λειτουργία άμεσα, μπορούν να υπηρετήσουν επίσης του στόχους της κυκλικής οικονομίας, παρόλο που η αποστολή τους είναι γενικότερη. Αναφέρομαι στο Ταμείο Υποδομών το οποίο θα χορηγεί χαμηλότοκα δάνεια για τη χρηματοδότηση μικρών έργων υποδομών, δημόσιων ή ιδιωτικών, μεταξύ των οποίων και έργα ενεργειακά καθώς και έργα περιβάλλοντος. Το δεύτερο είναι η πρόσκληση που είναι ήδη ανοιχτή και αφορά στη δημιουργία Ταμείων Συμμετοχών. Ο στόχος είναι με τη διάθεση δημοσίου χρήματος από κοινού με ιδιωτικά κεφαλαία να συγκροτηθούν νέα επενδυτικά ταμεία, τα οποία θα επενδύουν σε επιλεγμένες, μη εισηγμένες, μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην έρευνα και ανάπτυξη σε προωθημένους τεχνολογικά τομείς.

v. Σχεδιάζουμε την επόμενη δεκαετία

Ανάλογες δράσεις και πρωτοβουλίες υλοποιούνται ή σχεδιάζονται από πολλά Υπουργεία και Φορείς. Και το Φόρουμ αυτό θα δώσει την ευκαιρία να συζητηθούν. Άλλωστε το γνωρίζουμε ότι ο δρόμος θα είναι ασφαλώς μακρύς και εν πολλοίς αχαρτογράφητος. Όμως, παρόλο που είμαστε ακόμα στην αρχή της προσπάθειας, μπορούμε να πούμε ότι έχει διαμορφωθεί ένα θεσμικό πλαίσιο και ένα σύνολο προϋποθέσεων που μας επιτρέπουν τώρα να «τρέξουμε» προκειμένου να καλύψουμε το χαμένο χρόνο.

Ως προοπτική, επομένως, μπορούμε να θέσουμε αφενός την αξιοποίηση και τον εμπλουτισμό αυτών των πλαισίων και αφετέρου το σχεδιασμό για τη νέα Προγραμματική Περίοδο 2021-2027 στην κατεύθυνση των μεγάλων προοδευτικών μετασχηματισμών που μπορούμε και πρέπει να κάνουμε για τη χώρα με ορίζοντα το 2030. Ο έγκαιρος σχεδιασμός της νέας Προγραμματικής Περιόδου θα μας επιτρέψει να εντάξουμε έργα και πολιτικές για χρηματοδότηση. Παράλληλα, εφόσον υπάρχουν ώριμα έργα και πολιτικές, μπορούν να εξασφαλιστούν πόροι από τα εργαλεία που ήδη ανέφερα ή από άλλες πηγές.

Το 1^ο Forum για την Κυκλική Οικονομία αποτελεί μια ευκαιρία για να συζητήσουμε άμεσα μέτρα αλλά και να σχεδιάσουμε τη νέα δεκαετία, ως μια δεκαετία αποφασιστικής μετάβασης στην κυκλική οικονομία και τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Είμαστε έτοιμοι να στηρίζουμε κάθε δημιουργική προσπάθεια. Και είμαστε εδώ για να ακούσουμε και να αξιοποιήσουμε τις παρατηρήσεις και τις προτάσεις σας. Εύχομαι καλή επιτυχία στις εργασίες του Φόρουμ.

Από το Γραφείο Τύπου